

您以娇嫩的鲜花，回敬魔鬼的利剑
您以高贵的沉默，回应提婆达多乱石的攻击
面对怨敌的种种刁难
您毫无怨言，在眼神中，也不肯流露一丝的敌意
啊，释迦族高贵的王子
您是众生的挚友
世上所有的智者
无不仰仗您——
摆脱生死轮回的束缚

解脱的道路
似清凉的甘露
一切善良与完美的品质
均出自于它

胸怀崇高的志向
探索万法的幽微
您高妙绝伦的智慧，像明照世界的太阳
“正理的大圣，学界之雄狮”
您的圣名，是四方学者口中念叨的“真言”

您智慧之太阳，在清静，善美法界的天空高高升起
垂照在我莲花林苑般的心田中
焕发正理之光的句句箴言
像饱满的花蕊一般，争艳怒放
愿四方贤士，像蜜蜂采蜜一样
享用“空性胜义”法脉的甘甜

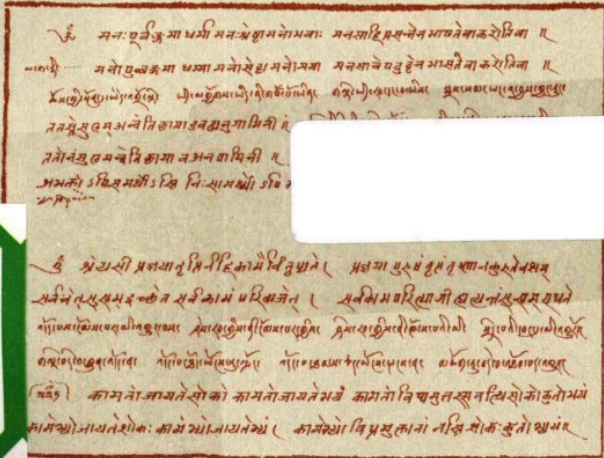
༄༅། འདུ་མའི་ཟབ་གནད་སྣོད་པོར་བྲིལ་བའི་ལེགས་བཤད་
སྐུ་སྐུ་བ་དགོངས་ཀྱིན་ལེས་སྐུ་བ་བཞུགས་སོ།།

中观精要

龙树心庄严

根敦群培 讲述
达瓦桑波 整理
白玛旺杰 翻译

中国藏学出版社

根敦群培书系

།། འདུན་མའི་ཟབ་གནད་སློང་པོར་བྲིལ་བའི་ལེགས་བཤད་
སྐྱུ་སྐྱུ་བ་དགོངས་རྒྱན་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།།

དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་ཞལ་བྲིད་ལྟར་
ཟླ་བ་བཟང་པོས་ཟིན་གྱིས་སྐྱུ་བཀོད་པ།
པད་མ་དབང་རྒྱལ་གྱིས་རྒྱ་ཡིག་ལ་བསྐྱར།

中观精要

——龙树心庄严

根敦群培 讲述
达瓦桑波 整理
白玛旺杰 翻译

中国藏学出版社

图书在版编目(CIP)数据

中观精要:龙树心庄严:汉、藏/根敦群培讲述;达瓦桑波整理;白玛旺杰翻译.

—北京:中国藏学出版社,2012.7

ISBN 978-7-80253-537-4

I. ①中… II. ①根… ②白… III. ①中观派—研究—汉语、藏语

IV. ①B946.9

中国版本图书馆CIP数据核字(2012)第159240号

中观精要:龙树心庄严(汉、藏)

根敦群培 讲述 达瓦桑波 整理 白玛旺杰 翻译

出版发行 中国藏学出版社
印 刷 北京牛山世兴印刷厂
开 本 787×1092 毫米 1/16
印 张 14.75
印 数 3000 册
印 次 2012年7月第1版第1次印刷
书 号 ISBN 978-7-80253-537-4/B·143
定 价 27.00 元

图书若有质量问题,请与本社联系

E-mail:dfhw64892902@126.com 电话:010-64892902

版权所有 侵权必究

序 言

南喀诺布

根敦群培大师，20世纪誉满雪域藏区的杰出学者，他不仅精通般若、中观、因明、俱舍、律藏等佛教显宗的五部大论，而且对文学、历史、语言、哲学等各种新兴学科均有很深的造诣。根敦群培大师一生非凡的事迹，在各种各样的传记出版物中有详细的记载，无需我在这里作更多的介绍。

根敦群培大师对佛教显密二乘深邃的内容，有其独到的领悟。从他所著的《中观精要》中，我们便可以领略到其思想的深邃与精练。他把龙树大师中观思想的真实内容，恰如其分地表达了出来。因此，任何一位探求佛教真谛的人，不论是虔诚的修行者，还是探讨学术的研究者，只要怀有一颗不带偏见的正直之心，认真研读这部经典著作，一定能对佛教教义的真实内涵，产生一个清晰明朗的认知。

遗憾的是，一直到今天为止，这部清晰而简明地阐述中观

思想要旨的伟大著作，只能为那些精通藏语文的人们独自享用。而不懂藏语文的学者，虽然诚心地苦苦寻找佛教的真谛，却一直没有机会能够欣赏到这部著作中所隐含的妙趣。著名学者白玛旺杰先生为弥补这一缺憾而克服种种困难，把这部伟大的著作首次翻译成汉文，呈献在汉语世界的读者面前。这样，汉语世界的读者们，也能够直接感触到根敦群培大师的思想脉搏了。这部著作的翻译，意义深远，功德无量。在此，我向译者白玛旺杰先生，以及对他所付出的劳动表示最大的敬意。

随着这部翻译著作的出版发行，我诚心祈愿，所有寻求佛教教理义的人们，能够如愿以偿，了悟通达佛教的真实思想。

吉祥圆满！

2002年1月20日

ལྷན་བརྒྱད།

ནམ་མཁའི་ནོར་བུ།

མཁས་དབང་དག་བཤེས་ལྷ་རམས་པ་དག་འདུན་ཚོས་འཕེལ་ནི་
དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་ནང་། བོད་ཡུལ་དུ་ཤིན་ཏུ་གྲགས་ཆེ་བའི་མཁས་པ་
ཞིག་རེད། ཁོང་ནི་གཞུང་ཆེན་བཀའ་པོད་ལྷ་དང་། བོད་ཀྱི་རིག་པའི་
གནས་ཆེན་ལྷ་ལ་མཁས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་ཕྱི་ནང་གི་གཞུང་
ལུགས་ཅི་རིགས་པ་དང་། སྐད་དང་། ལོ་རྒྱུས། དེང་དུས་ཀྱི་ཤེས་བྱའི་རི་
རིགས་པའི་མཁེན་པའང་རྒྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་ཁོང་གི་མཛད་པ་དང་།
ནམ་ཐར་ཡོངས་གྲགས་ནམས་ནས་ཤེས་སྤྲོ་བས། འདིར་ཁོ་བོས་གསར་དུ་
ངོ་སྤྲོད་ཞུ་དགོས་མི་འདུག།

མཁས་དབང་དག་འདུན་ཚོས་འཕེལ་ཁོང་ཉིད་མདོ་ལྷགས་ཀྱི་
གཞུང་ཚང་མའི་མཁེན་པ་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཙམ་ཞིག་དུ་མ་ཟད། ཁོང་ཉིད་
ཀྱིས་རྒྱལ་བ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་རིས་དོན་རྣལ་མ་རི་ལྟར་ཡིན་པ་
མདོན་དུ་གྱུར་ཡོད་པའི་ཆེ་ཉགས་སུ་དཔལ་མགོན་འཕགས་པ་སྐུ་རྒྱལ་གྱི་

དགོངས་པ་མ་མེད་པ་རི་ལྟར་ཡིན་པ་གསལ་བར་བསྟན་པའི་གཞུང་ལྷན་སྐྱབ་
 དགོངས་རྒྱན་ཞེས་བྱ་བ་འདི་བཙུགས་མཛད་ཡོད་པས་དེས་ཤེས་སྐབ་པ་...
 ཡིན་ལ། རྒྱགས་དང་རིས་སྤྱ་མ་ཆད་པའི་མཁས་དབང་དམ་པ་རྣམས་...
 དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་སྤྱིང་དོན་འཇོལ་མཛད་པའི་སློབ་གཉེར་...
 བའམ། ཞིབ་འཇུག་གནང་མཛད་མཁན་ཡོངས་ནས་གཞུང་འདི་ལེགས་...
 པར་བསྐྱབས་ཏེ་རྣོ་ག་གཞིག་ཚུལ་ལྡན་ཞིག་གནང་བ་ཡིན་ན་རྒྱལ་བ་སངས་
 རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་སྤྱིང་དོན་རི་ལྟར་ཡིན་པའི་ཚུལ་གསལ་པོར་དེས་རྣོ་གས་
 འབྱུང་སྐབ་པ་ནི་སློབ་མ་དགོས་པ་ལགས།

འདི་ལྟ་བུའི་ཟབ་གནད་ཀྱི་དགོངས་པ་གསལ་བར་བསྟན་པའི་...
 གཞུང་བྱང་པར་ཅན་སྤྱ་སྐྱབ་དགོངས་རྒྱན་ཞེས་སྤྱ་བྲགས་པ་འདི་ཉིད་ད་...
 ལྟའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་བར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མཁུན་པ་རྣམས་ཁོ་ནའི་སྤྱིད་ལྷལ་
 ཅམ་དུ་ལྷས་ཡོད་པ་ལས། བྱི་ལྷལ་གྱི་མཁས་དབང་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་མི་...
 མཁུན་པ་རྣམས་དང་། རྒྱལ་བ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་དགོངས་དོན་...
 རྣལ་མ་མཁུན་འདོད་ཡོད་པ་ཀུན་གྱི་སྤྱིད་ལྷལ་དུ་མ་ལྟར་ཅིང་། དེ་ལྟར་...
 བའང་ད་ལན་ཡ་མདོ་བ་མཁས་དབང་པལ་དབང་རྒྱལ་ལགས་ནས་དོས་...
 ཀྱི་གནས་ཚུལ་རི་ལྟར་ཡིན་གསལ་བར་མཛོང་ཞིང་། མོས་ལྡན་ཡོངས་ཀྱི་...
 སྤྱིད་ལྷལ་དུ་འབྱུང་སྐབ་པའི་ཆེད། དཀའ་བ་བྱང་བསད་ཀྱི་སློ་ནས་རྒྱ་...
 སྐད་དུ་བསྐྱར་ཡོད་འདུག་པ་འདི་ནི་ཁོ་བོས་དག་མཚན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་...
 མཛད་པ་ཞིག་དུ་མཛོང་ཞིང་། ཁོང་ལ་སྤྱགས་རྗེ་ཆེ་ཞེས་པའི་ལེགས་སྐྱེས་...
 ཀྱང་འབུལ་གྱི་ཡིན།

ཁོང་གིས་ཀུན་གྱི་སྤྱོད་ལུལ་དུ་གྱུར་པའི་མཛད་པ་རྒྱབ་ས་ཆེན་ཞིག་...
བཅའ་ས་མཛད་པ་འདིའི་མཐུ་ལ་བརྟེན། ཁོ་བོས་རྒྱལ་བ་སངས་རྒྱས་གྱི་...
བསྟན་པའི་སྤྱིང་དོན་འཚོལ་བའི་སློབ་གཉེས་བ་ཡོངས་ནས་བསྟན་པའི་...
དགོངས་དོན་མ་མེད་པ་རང་བྱུང་དུ་རྒྱུད་པའི་རེ་སློན་ཡང་དེས་པར་དུ་ལུ་...
གི་ཡིན།

བདེ་ལོགས་གྱི་ཕྱིས་སྡོན་བཅས།

ལྷོ་མ་༢༠༠༡ ཟླ་༡ ཚེས་༢༠ ལ།

目 录

དཀར་ཆག

序言 南喀诺布(1)

ལྷན་པུས། བཅའ་ལའི་ལོ་བུ།(1)

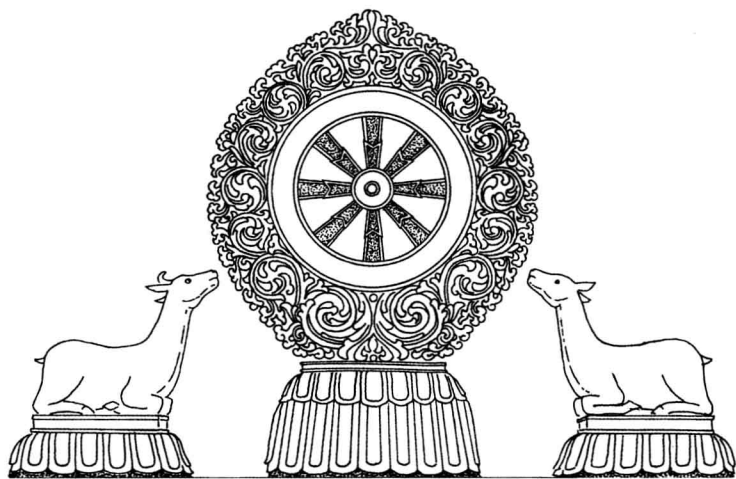
中观精要·龙树心庄严 (1)

༄༅། དབུ་མའི་ཐབ་བཅའ་ལྷན་པུས་ཀྱི་མ་འདྲི་མེད་པ་བཅའ་ལྷན་པུས་
དཀར་ཆག་རྒྱན་ལྷན་པུས་ཀྱི་མ་འདྲི་མེད་པུས་། (105)

根敦群培小传 白玛旺杰(216)

中观精要

——龙树心庄严

您以娇嫩的鲜花，回敬魔鬼的利剑

您以高贵的沉默，回应提婆达多乱石的攻击

面对怨敌的种种刁难

您毫无怨言，在眼神中，也不肯流露一丝的敌意，

啊，释迦族高贵的王子，

您是众生的挚友，

世上所有的智者，

无不仰仗您——

摆脱生死轮回的束缚。

解脱的道路，

似清凉的甘露

一切善良与完美的品质，

均出自于它。

胸怀崇高的志向，

探索万法的幽微

您高妙绝伦的智慧，像明照世界的太阳，

“正理的大圣，学界之雄狮”

您的圣名，是四方学者口中念叨的“真言”。

您智慧之太阳，在清净、善美法界的天空高高升起
垂照在我莲花林苑般的心田中
焕发正理之光的句句箴言，
像饱满的花蕊一般，争艳怒放，
愿四方贤士，像蜜蜂采蜜一样，
享用“空性胜义”法脉的甘甜。

我们所断定的一切“是”与“非”，都是依照“是非”在我们心中的显现来确定的。除此之外，没有任何一种确定“是非”的其他方式。当有人问“这是不是存在”时，另一方回答说：“这是存在着的”。这一问一答，实际上，是甲某在探问乙某：“在你的心中显现出来的是‘存在’还是‘非存在’？”乙某所答的“存在”二字，实际上也是表达一种思想，即：“在我心中显现出来的是存在”。

如此类推，对有关“善与恶”、“好与歹”、“美与丑”等等，所提问的根本目的，纯粹是为了探知对方的想法而已。而对方所作的肯定回答，也纯粹是对方依照自心中产生的想法来确定的。因此，两个意见相异的人，会因为各自秉持观点的不同，而将无休无止地争论下去，直到他们达到一致的意见

时为止。当他们的意见达到一致时，他们将会把所共识到的问题，统统归类到“存在”、“知识”、“真理”等范畴之内。

这样，对同一问题持相同观点的人数越多，该问题也随之越具“分量”，更显“重要”。但是，任何一个与此相异的观点，将会被驳斥为“邪说”或“错乱感觉”，遭到多数人的围攻与唾弃。

有两种方式可以使相互分歧的意见达成一致：一，根据某一权威的经典。譬如：两个外教信徒在争论骆驼之肉可否食用时，一旦他们读到某一经书中记载“骆驼之肉可食”的允准后，两人之间的争论便会自然平息，他们会在“骆驼之肉可食”之上达成一致的观点。二，根据某种逻辑事实。譬如：甲乙两人争论山背后有没有火，如果两个人亲眼目睹到山顶上冒着烟时，他们会在冒烟的事实之上，肯定山背后有火，从而达成一种共识。总之，通过眼识看见一个事实，达到共同的认知，是我们人类与生俱有的特性。

那么，我们是否可以根据多数人持有相同的观点，便认为多数人的观点，是一个永恒不朽的真理呢？答案是否定的。因为，在一个人人患有黄疸性肝炎的地方，所有的人都会将白海螺的颜色视为黄色，而不是白色。但是，白海螺的颜色依然是白色，它不会因为患有眼疾的人视其为黄色而变质成黄色的。因此，不用说数百人、数千万人、所有的人类，乃至三界世界的所有生命聚合在一起也不能够改变白海螺是白色的事实。因此，我们所认为的“有”与“无”、“是”与“非”，仅仅是

“有无”与“是非”在我们心中的显现而已。因此，数百数千个意见相同的人集聚在一起，他们所认为正确的东西，便会自然成为一种不可扑灭的真理；而任何一个与其唱反调的声音，就会遭到抹杀或被斥为“邪说”。

一般而言，我们所说的“有”或“存在”等，是那些能够在我们心中可以显现的部分。而“无”与“非存在”，则是那些不能够在我们心中显现的部分。“既非有也非无”的法性，则应当属于后者之列，而非前者。

《四百颂》^①中记载：“是故世间众有情，莫不变成疯子焉。”月称菩萨对上述诗偈进行注解时，用一个极为精彩的故事，说明相同观点的多数人是如何将持反对意见的少数人变成“虚假”与“不实”的。故事中讲道：很久以前，某国有位精通占术的算命先生。一日，他跑到国王面前进言：“七天之内，将有一场大雨，任何一个人，只要雨水进入口中，将会统统变成疯子”。国王闻之，立刻派人把自己专用的井口盖得严严实实，不让一滴雨水落入井中。而臣民百姓们，则没有国王的条件，雨水进入口中，他们一个个变成了疯子。

此时，举国上下，惟独国王一人保持着清醒。但国王的行为与举止，在臣民们的眼里就变得怪诞异常。于是，臣民们就异口同声地斥责国王，并讥讽国王才是真正的疯子。最后，出

^① 《四百颂》：（梵文：Catuhsatakasastrakarika，藏文：བཞེ་བཟུ་པ།）古印度佛学家圣天论师所著，书中主要讲述般若经文所说的空性。

于万般无奈，国王本人也喝了雨水，与大家“同流合污”，变成疯子了。

那么，我们这些自古以来就如此沉醉于无明之水的大疯子们，对“是与非”、“有与无”所作的评判又有什么可以凭信的依据呢？这样的疯子即使千百万人凑在一起，也不能使他们所坚持的“是”或“非”变成有根有据的事实。

如果我们认为自己所信奉的“是非”，只是一个没有任何根据和理由的空泛之理，只有遵循佛陀的言教，才不会误入歧途的话，那么，谁可以证明佛陀是真实不欺的呢？如果说龙树菩萨^①及印度的大德成就者们证明了佛陀的真实性的话，又是谁证明了龙树菩萨的真实性呢？如果说是宗喀巴大师^②证明了的话，那么，又有谁能够了解宗喀巴大师呢？最后的回答只能是这样的：“我的某某恩重德高的上师认为宗喀巴大师至高无上。”这样，根据你上师的教诲，以上所谓的“真实”与“不

① 龙树：（梵文：Nagarjuna，藏文：ལུ་སྤྱེ།），大乘佛教开派祖师，佛陀圆寂四百年后，生于南印度一婆罗门家中，自幼精通密宗四续、显宗三藏等一切经典，以及内外道术之学，在那烂陀寺出家，法名具德比丘。他不仅是一位哲学大师，而且在医学、天文学、建筑学和政治学等领域也造诣非凡。另外，他还精通冶炼术。

② 宗喀巴大师：宗喀巴·罗桑扎巴（1357~1419），藏传佛教格鲁派创始人，生于青海湟中县塔尔寺所在地。七岁出家，十六岁入藏，闻思修习五论五明，对当时西藏显密乘大加改革。1409年，在拉萨大昭寺开创祈愿大法会，1419年派其弟子释迦也失赴北京朝见明永乐皇帝。亲自倡建甘丹寺，命弟子倡建色拉寺及哲蚌寺。著有《菩提道次第广论》、《密宗道次第广论》等文集行世。

欺”，全都是由你自己一人之心所决定的。

实际上，这种方法，就像老虎证明狮子的凶猛；牦牛又证明老虎的威严；狗证明牦牛的强壮；猫证明狗的凶残；爬虫证明猫的狡奸，是一样的道理。到了最后，所有的证明者，只是一条爬虫而已。由此可见，当我们仔细地思量一下我们所认为的“有无”、“是非”等时，我们会发现，这一切无一例外的都是由我们自己的心来确定的。

那么，我们是否可以信赖自己所认为正确的那些事物呢？答案仍然是否定的。因为，我们的心像一位庸俗的算命先生一样，滔滔不绝，胡言乱语，所言完全不着边际，但有时候也像瞎猫碰到死老鼠似的，偶尔能说中一二。我们在日常生活中，经常能够体会到这种飘忽不定的心思：早上认为是可靠的东西，到了下午又觉得已不可靠；上半生认为是正确的东西，到了黄昏暮年，则会觉得完全是一件荒唐可笑的事情；十万外教徒敬如圣明的东西，在十万佛教徒看来是何等的荒诞不经。人们，就这样将各自信奉的经典与自以为接近真相的逻辑，当成一种不可摧毁、坚如金刚的盾牌，并坚持认为惟有自己信从的祖师才是最终的皈依。

既然观点相同的多数人不能够判定真理，那么，谁是真理真正的判定者呢？如果说一个“权威的准则”才是真理的判决者的话，那么，“权威的准则”又是什么呢？是眼睛直视一根柱子时，能够如是看见柱子的那颗心吗？如果答案是肯定的话，你又如何能够证明此心是真实的呢？在没搞清楚柱子是否